

OVER HET WAT EN WAAROM VAN BIOMETRIE

Arie van Noordwijk

Inleiding

Het onderwerp biometrie is in de afgelopen jaren herhaaldelijk ter sprake gekomen, zonder dat dit tot heel concrete resultaten leidde. In dit stuk wil ik proberen om de verschillende aspecten van het systematisch verzamelen van biometrische gegevens op een rijtje te zetten en vervolgens concrete richtlijnen geven. Deze richtlijnen zijn opgesteld voor het Constant Effort Site project en zijn gebaseerd op enerzijds het werk van een commissie die zich drie jaar geleden over deze problematiek heeft gebogen en anderzijds een serie discussies in het kader van het Europese onderzoek aan een dertig-tal in westelijk Afrika overwinterende zangvogelsoorten. Met name deze laatste discussies hebben er toe geleid dat er een Europese standaard manier van het verzamelen van biometrische gegevens in zicht komt. Ten opzichte van drie jaar geleden is er met name op het vlak van technische ontwikkelingen binnen de ringcentrale het een en ander veranderd, waardoor het nu mogelijk wordt standaard biometrische gegevens te gaan verzamelen.

Waarom zouden we biometrische gegevens verzamelen ?

Er zijn een aantal nogal verschillende argumenten voor en tegen het verzamelen van biometrische gegevens. Ik wil daarbij twee niveaus onderscheiden: 1) het meten van biometrie en 2) het centraal verzamelen van deze gegevens.

Het uitgangspunt moet altijd zijn dat gegevens worden verzameld om bepaalde vragen te kunnen beantwoorden. De drie hoofdvragen waarvoor gegevens worden verzameld door de ringcentrale en haar ringers zijn: a) het analyseren en documenteren van (veranderingen in) de trek van vogelsoorten, b) het analyseren en documenteren van (variatie in) overleving van vogels onder natuurlijke omstandigheden en c) het analyseren en documenteren van dispersie, de verplaatsing tussen plek van geboorte en plek van reproductie. Op het eenvoudigste niveau, worden dergelijke vragen beantwoord met soort jantje doet dit en soort pietje doet dat. Om echter iets verder te komen wil je ook binnen soorten gaan kijken naar eventuele verschillen. De eerste twee factoren die dan in aanmerking komen zijn leeftijd en geslacht; doen jonge en oude beesten het zelfde en doen vrouwtjes en mannetjes het zelfde. Vaak zijn er wel verschillen tussen leeftijdsgroepen en of geslachten, maar er is ook een grote variatie binnen b.v. jonge mannetjes. Dan komt de volgende groep vragen, die vaak ook een stapje dichterbij een verklaring

komen. Heeft de grootte of de conditie een effect ? Om dit laatste type vragen te kunnen beantwoorden moet je gegevens hebben over groottes, gewichten, vetgehaltes, ruicondities e.d.

In principe lenen alle drie de hoofdvragen zich voor de nadere analyses, waarbij gezocht wordt naar de verbanden tussen de variatie binnen soorten in a) trek, b) overleving of c) dispersie en eigenschappen van de individuen mbt grootte en conditie. Er zijn echter een aantal voorwaarden waaraan voldaan moet worden voordat het verzamelen van biometrische gegevens op centraal niveau zinvol is. Deze voorwaarden zijn:

i) Voldoende instructie en kwaliteitsbewaking. Wanneer je gegevens die op verschillende momenten op verschillende plaatsen door verschillende mensen genomen samen wilt gebruiken, dan is het noodzakelijk om te weten dat eventuele verschillen niet veroorzaakt worden door verschillen in manier van meten. Vleugelmaten en tot op zekere hoogte ook tarsus zijn wat dit betreft berucht. De enige manier om aan dit soort problemen te ontkomen is om voortdurend metingen door verschillende personen met elkaar te vergelijken en dit vereist een redelijk groot aantal man(/vrouw)uren.

ii) Er moet een goede structuur zijn om de gegevens op te slaan en voor verwerking beschikbaar te hebben.

iii) Er moet een redelijke kans bestaan dat de gegevens ook gebruikt gaan worden. Het is vrij zinloos om gegevens te verzamelen en op een hoop te leggen zonder dat daar verder ooit iets mee gebeurt.

Ten aanzien van elk van deze drie voorwaarden zijn er recent verbeteringen gekomen, die het systematisch gaan verzamelen van biometrische gegevens dichterbij brengen. Laat ik de voorwaarden in omgekeerde volgorde behandelen. Voorwaarde iii) is de meest lastige. De gegevens die in het ringwerk worden verzameld vallen voor een deel binnen projecten waarbij al van te voren is nagedacht over hoe de gegevens verwerkt moeten gaan worden, maar voor een belangrijk deel vinden analyses pas achteraf plaats. Dat wil zeggen dat de gegevens gebruikt gaan worden om vragen te beantwoorden die nog niet in die vorm gesteld waren op het moment van verzamelen. Dit betekent dat de gegevens daarvoor een zo algemeen mogelijk karakter moeten hebben. Dit soort analyses neemt echter toe en de mogelijkheden daarvoor nemen ook sterk toe. Dus is uit een combinatie van te verwachten analyses vanuit de nieuwe hoofdvragen 2 & 3 en de toename in analyse-mogelijkheden te verwachten dat centraal opgeslagen biometrie-gegevens in de toekomst meer en meer gebruikt zullen gaan worden. Ten aanzien van voorwaarde ii) geldt dat in het kader van het CES-project een

standaard ontwikkeld is voor het verzamelen van biometrie-gegevens die algemeen bruikbaar is. Hierbij moet opnieuw onderstreept worden dat het aanleveren van ring en hervangstgegevens door de ringers op floppy disk een heel belangrijke voorwaarde is voor het ook maar gaan denken aan dergelijke ontwikkelingen. Nog steeds lopen de Nederlandse ringers hierin internationaal gezien ver voor op alle anderen !

Ten aanzien van i) geldt eveneens dat in het kader van het CES-project een begin is gemaakt met het ook in het veld onderling vergelijken van metingen. Eveneens is er een nieuwe uitgebreide handleiding geproduceerd die in belangrijke mate berust op de handleiding voor het Europese zangvogel-project.

Een belangrijk onderdeel van de biometrie-voorschriften is een opdeling van de te nemen maten in drie groepen:

- 1) altijd.
- 2) in noodgevallen niet.
- 3) als het enigszins kan, deze maten nemen.

Concrete plannen.

Op dit moment worden er in het kader van het CES-project biometrische gegevens verzameld door de ringcentrale. Dit gebeurt met behulp van het projectdeel van POOT4. Hierbij komen (oplosbare) problemen boven, die deels aanleiding geven tot verbeteringen in het programma en deels aanleiding geven tot verbeteringen in de handleiding/ instructies. Een volgend stadium wordt het uitwerken van testprocedures voor de verzamelde biometrische gegevens. Hieraan zal de komende winter worden gewerkt. Dit heeft ook weer consequenties voor de manier waarop in het veld (of anderszins) gewerkt moet worden aan instructies voor de meetmethoden. Het lijkt verstandig om deze eerste testfasen af te wachten, voordat op grotere schaal wordt begonnen met het verzamelen van de biometrische gegevens. Als alles voorspoedig verloopt, dan kan de volgende fase in de loop van 1996 van start gaan: Het opdoen van ervaring met het centraal registreren van biometrische gegevens voor niet CES-ringers op vrijwillige basis. Hierbij zullen de CES-handleiding en de voor CES ontwikkelde projectfile-indeling als maatstaf dienen. Het ligt in de bedoeling om de CES-handleiding na het inzamelen van commentaar op grotere schaal te verspreiden, hetzij als uitgave van de RC, hetzij als speciaal nummer van het Vinketouw. Kortom, er zit schot in, U hoort er nog meer over.

adres: Arie van Noordwijk, Ned. Ringcentrale, postbus 40, 6666 ZG HETEREN